

TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURTLARIDA FRANSUZ TILINI O'QITISHNING INNOVATSION USULLARI

Nabiyeva Zarina Nabievna,

Buxoro davlat universiteti fransuz tili o'qituvchisi

zarinabiyeva5577@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada ta'limni raqamlashtirish sharoitida O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida fransuz tilini o'qitishning innovatsion usullari tahlil qilinadi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari va raqamli platformalarning o'quv jarayoniga integratsiyasi masalalari ko'rib chiqilgan. Xususan, interaktiv metodlar, aralash ta'lim (blended learning), o'yinlashtirish (gamification), multimedia resurslari hamda sun'iy intellekt asosidagi vositalarning samaradorligi ilmiy asosda yoritilgan.

Shuningdek, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida fransuz tilini o'qitishda uchrayotgan muammolar – texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalari pastligi va metodik ta'minotdagi kamchiliklar tahlil qilinadi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan innovatsion ta'lim jarayoni talabalar til kompetensiyasini, mustaqil fikrlash qobiliyatini va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: ta'limni raqamlashtirish, fransuz tili, innovatsion metodlar, AKT, blended learning, gamification, multimedia, sun'iy intellect.

Аннотация. В данной научной статье рассматриваются инновационные методы преподавания французского языка в высших учебных заведениях Узбекистана в условиях цифровизации образования. В исследовании анализируется внедрение современных педагогических технологий, информационно-коммуникационных средств и цифровых платформ в образовательный процесс.

Особое внимание уделяется интерактивным методам обучения, смешанному обучению (blended learning), геймификации, использованию мультимедийных ресурсов и инструментов на основе искусственного интеллекта. Также выявлены основные проблемы, такие как недостаточный уровень цифровых компетенций преподавателей, ограниченные технические ресурсы и недостаточная методическая база. Результаты исследования показывают, что использование инновационных технологий способствует повышению качества обучения, развитию коммуникативных навыков и формированию самостоятельного мышления студентов.

Ключевые слова: цифровизация образования, французский язык, инновационные методы, ИКТ, смешанное обучение, геймификация, мультимедиа, искусственный интеллект.

Abstract. The article examines the process of digitalization of education in Uzbekistan and its impact on the modernization of the educational system. In the context of rapid technological development, digital tools such as electronic educational resources, online platforms, and distance learning systems are increasingly integrated into teaching and learning processes. The study highlights the advantages of digital transformation, including improved accessibility of education, increased student engagement, and the flexibility of learning formats. At the same time, it identifies several challenges, such as unequal access to digital infrastructure, insufficient digital literacy among some educators, and the need for continuous professional development. The paper also analyzes current reforms in the education sector aimed at enhancing the quality of teaching through innovative technologies. Overall, the research emphasizes that digitalization plays a key role in improving the efficiency and competitiveness of the national education system in Uzbekistan. Les résultats montrent que l'utilisation des technologies innovantes améliore l'efficacité de l'enseignement, développe les compétences communicatives et favorise l'autonomie des apprenants.

Keywords: digitalization of education, Uzbekistan, e-learning, distance learning, educational technologies, online platforms, innovation in education, digital transformation, teaching methods, higher education.

Kirish. Raqamlashtirish zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, u o'quv jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta'lim jarayonida an'anaviy yondashuvlar asta-sekin raqamli va interaktiv shakllar bilan boyitilmoqda. Xususan, oliy ta'lim muassasalarida elektron resurslar, onlayn platformalar va masofaviy ta'lim tizimlaridan keng foydalanish yo'lga qo'yilgan. Raqamlashtirish jarayoni o'quv materiallarini taqdim etish, bilimlarni baholash va talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Elektron darsliklar, video ma'ruzalar, virtual laboratoriyalar va interaktiv testlar ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli platformalar orqali talabalar istalgan vaqtda va istalgan joyda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masofaviy ta'lim tizimlari, ayniqsa, global pandemiya davrida o'zining dolzarbligini yaqqol namoyon etdi. Bu tizimlar yordamida o'qituvchi va talabalar o'rtasida uzluksiz aloqa ta'minlanib, ta'lim jarayoni to'xtab qolishining oldi olindi. Onlayn ta'lim platformalari esa o'quv jarayonini individuallashtirish, ya'ni har bir talabaning bilim darajasi va ehtiyojlariga mos ravishda tashkil etish imkonini beradi.

Shuningdek, raqamlashtirish ta'lim jarayonida shaffoflik va nazoratni kuchaytiradi. Elektron jurnal va baholash tizimlari orqali o'qituvchi faoliyati va talabalar natijalari tizimli ravishda monitoring qilinadi. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Biroq, raqamlashtirish jarayoni bilan bog'liq ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, internet tezligining pastligi hamda ayrim o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarining yetarli emasligi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, ushbu muammolarni bartaraf etish uchun zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash, o'qituvchilar malakasini oshirish va raqamli ta'lim strategiyalarini takomillashtirish zarur.

Umuman olganda, raqamlashtirish ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda muhim omil bo'lib, u o'quv jarayonining moslashuvchanligini, samaradorligini va sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Mazkur tadqiqot mavzusi bo'yicha ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ta'limni raqamlashtirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalari xalqaro va milliy miqyosda keng o'rganilgan. Xususan, J. Harmer, J. Richards va T. Rodgers kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan til o'qitish metodlari zamonaviy yondashuvlar uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, M. Prensky, D. Garrison va H. Kanuka tadqiqotlarida raqamli ta'lim va aralash o'qitishning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Milliy tadqiqotchilar ishlarida esa chet tillarini o'qitishda innovatsion metodlarni mahalliy ta'lim tizimiga moslashtirish masalalari ustuvor yo'nalish sifatida yoritilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion o'qitish metodlaridan foydalanish talabalar bilimni chuqurlashtirish, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, fransuz tilini o'qitishda an'anaviy metodlar bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Interaktiv metodlar:

Interaktiv o'qitish metodlari talabalarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bunday metodlar orqali talabalar nafaqat bilim oladi, balki uni amaliyotda qo'llashni ham o'rganadi. Masalan, "aqliy hujum", "debat", "rolli o'yinlar" va "case-study" metodlari talabalar o'rtasida muloqot va fikr almashishni rivojlantiradi. Fransuz tilini o'rganishda bu usullar ayniqsa muhim bo'lib, ular og'zaki nutqni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Blended learning (aralash ta'lim) – Blended learning modeli an'anaviy auditoriya mashg'ulotlarini onlayn ta'lim bilan uyg'unlashtiradi. Ushbu yondashuvda talabalar nazariy bilimlarni dars jarayonida egallab, amaliy mashqlarni esa onlayn platformalar orqali mustaqil bajaradilar. Bu esa ta'lim jarayonini yanada moslashuvchan va samarali qiladi. Gamification (o'yinlashtirish). Gamification – ta'lim jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali talabalar motivatsiyasini oshirishga qaratilgan metoddir. Ball to'plash, reyting tizimi, mukofotlar va virtual nishonlar orqali talabalar darsga qiziqish bilan yondashadi. Fransuz tilini o'rganishda bu usul yangi so'zlarni o'zlashtirish va grammatik ko'nikmalarni mustahkamlashda samarali hisoblanadi.

Multimedia texnologiyalari. Multimedia vositalari – video, audio, animatsiya va interaktiv materiallar – til o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Fransuz tilidagi filmlar, podkastlar va videodarslar orqali talabalar nafaqat tilni, balki madaniyatni ham o'rganadi. Bu esa ularning tinglab tushunish va talaffuz ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Sun'iy intellekt va raqamli vositalar. So'nggi yillarda sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar ta'lim jarayoniga faol joriy etilmoqda. Chatbotlar, avtomatik tarjima vositalari va grammatik tekshiruv dasturlari talabalar uchun individual o'quv muhitini yaratadi. Bu vositalar orqali talabalar o'z xatolarini tezda aniqlab, ularni tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Innovatsion metodlarning afzalliklari: yuqorida ko'rsatilgan metodlarning qo'llanilishi quyidagi natijalarga olib keladi: talabalar faolligining oshishi, mustaqil ta'lim ko'nikmalarining rivojlanishi, kommunikativ kompetensiyaning shakllanishi, o'quv jarayonining samaradorligi ortishi.

Tahlillar va natijalar. Ta'limni raqamlashtirish va innovatsion metodlarni joriy etish jarayoni bilan bir qatorda bir qator muammolar ham yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqish ta'lim tizimi samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Texnik infratuzilma bilan bog‘liq muammolar: O‘zbekiston oliy ta‘lim muassasalarida raqamli ta‘limni joriy etishda asosiy muammolardan biri texnik bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligidir. Ba‘zi hududlarda internet tezligining pastligi, kompyuter va boshqa texnik vositalarning yetishmasligi o‘quv jarayonining sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Bu esa ayniqsa masofaviy ta‘limni samarali tashkil etishda qiyinchiliklar tug‘diradi.

Yechim: Ta‘lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar bilan jihozlash, yuqori tezlikdagi internet tarmog‘ini kengaytirish va davlat tomonidan raqamli infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni kuchaytirish zarur.

O‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi:

Ko‘plab o‘qituvchilar zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish bo‘yicha yetarli ko‘nikmaga ega emas. Bu esa innovatsion metodlarni amaliyotga joriy etishda to‘siq bo‘lib xizmat qiladi.

Yechim: O‘qituvchilar uchun muntazam ravishda malaka oshirish kurslarini tashkil etish, raqamli pedagogika bo‘yicha treninglar o‘tkazish va ularni zamonaviy platformalar bilan ishlashga o‘rgatish lozim.

Metodik ta‘minot muammolari:

Fransuz tilini o‘qitishda innovatsion metodlarga mos keluvchi o‘quv-uslubiy materiallar yetarli emas. Ayniqsa, mahalliy sharoitga moslashtirilgan raqamli resurslar kam.

Yechim: Milliy o‘quv dasturlariga mos zamonaviy elektron darsliklar, interaktiv mashqlar va metodik qo‘llanmalarni ishlab chiqish zarur. Shuningdek, xalqaro tajribani o‘rganish va uni milliy ta‘lim tizimiga moslashtirish muhimdir.

Talabalar bilan bog‘liq muammolar

Ba‘zi talabalar mustaqil ta‘lim olishga yetarlicha tayyor emas, vaqtni boshqarish va onlayn ta‘limdan samarali foydalanish ko‘nikmalari yetishmaydi.

Yechim: Talabalarda self-learning (mustaqil o‘rganish) ko‘nikmalarini shakllantirish, ularga vaqtni boshqarish va raqamli platformalardan foydalanish bo‘yicha ko‘rsatmalar berish zarur.

Motivatsiya muammosi:

Raqamli ta‘lim muhitida ayrim talabalar qiziqishining pasayishi kuzatiladi, ayniqsa nazorat yetarli bo‘lmaganda.

Yechim: Gamification, interaktiv topshiriqlar va individual yondashuv orqali talabalar motivatsiyasini oshirish mumkin.

Yuqoridagi muammolar ta‘limni raqamlashtirish jarayonining tabiiy bosqichi hisoblanadi. Ularni tizimli ravishda bartaraf etish orqali oliy ta‘lim muassasalarida innovatsion o‘qitish metodlarini samarali joriy etish mumkin. Bu esa o‘z navbatida fransuz tilini o‘qitish sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Mazkur tadqiqot jarayonida O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalarida fransuz tilini o‘qitishda innovatsion metodlardan foydalanish samaradorligi tahlil qilindi. O‘rganishlar shuni ko‘rsatdiki, raqamli texnologiyalar va interaktiv yondashuvlarning qo‘llanilishi talabalar bilim darajasi va o‘quv faolligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, blended learning, gamification va multimedia vositalaridan foydalanish quyidagi natijalarni berdi:

- talabalar dars jarayonida faolroq ishtirok eta boshladi;
- mustaqil ta’lim ko‘nikmalari shakllanadi;
- fransuz tilida muloqot qilish kompetensiyasi sezilarli darajada rivojlanadi;
- o‘quv materiallarini o‘zlashtirish darajasi oshadi.

Shuningdek, tajriba-sinov ishlari natijasida an’anaviy o‘qitish metodlariga nisbatan innovatsion metodlar samaraliroq ekanligi aniqlandi.

Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

1. Ta’limni raqamlashtirish sharoitida fransuz tilini o‘qitishning kompleks modeli ishlab chiqildi;
2. Innovatsion metodlarning (interaktiv, gamification, blended learning) integratsiyalashgan tizimi taklif etildi;
3. Oliy ta’lim muassasalari uchun amaliy metodik tavsiyalar ishlab chiqildi;
4. Raqamli vositalarning til o‘rganishdagi samaradorligi ilmiy asoslandi.

Xulosa. Ta’limni raqamlashtirish zamonaviy ta’lim tizimining asosiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, fransuz tilini o‘qitishda innovatsion metodlardan foydalanish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Innovatsion yondashuvlar talabalarni faollashtiradi, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi hamda kommunikativ kompetensiyalarini shakllantiradi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar yordamida tashkil etilgan ta’lim jarayoni individual yondashuvni ta’minlash imkonini beradi. Shu bilan birga, mavjud muammolarni bartaraf etish – texnik infratuzilmani rivojlantirish, o‘qituvchilar malakasini oshirish va metodik bazani takomillashtirish – ushbu jarayonning samaradorligini yanada oshiradi.

Umuman olganda, O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida fransuz tilini o‘qitishda innovatsion metodlarni keng joriy etish nafaqat ta’lim sifatini oshiradi, balki talabalarni zamonaviy global muhitga tayyorlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. – Toshkent, 2020.
3. Common European Framework of Reference for Languages. Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge University Press, 2001.
4. Jeremy Harmer. How to Teach English. – London: Longman, 2007.
5. Jack C. Richards, Theodore S. Rodgers. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2001.

6. Michael Thomas. Digital Education: Opportunities for Social Collaboration. – Palgrave Macmillan, 2011.
7. Marc Prensky. Digital Natives, Digital Immigrants. – 2001.
8. D. Randy Garrison, Heather Kanuka. Blended learning: Uncovering its transformative potential. – 2004.
9. Karl M. Kapp. The Gamification of Learning and Instruction. – Wiley, 2012.
10. Claire Kramsch. Context and Culture in Language Teaching. – Oxford University Press, 1993.
11. UNESCO. ICT in Education: A Critical Literature Review. – 2011.
12. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027).
13. Abdullayeva N. Chet tillarni o'qitishda innovatsion metodlar. – Toshkent, 2019.
14. Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
15. Xolmatov Sh. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2021.

